

Asia: VN/33727/2023

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä laiksi ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleisiä huomioita esitysluonnoksesta

Suomen Oppisopimusosaajat ry kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta ja eräksi siihen liittyvistä laeista.

Pääsääntöisesti Suomen Oppisopimusosaajat pitää esityksiä kannatettavana. Koemme, että esitykset tukevat laadukkaan oppisopimuskoulutuksen järjestämistä. Korostamme oppisopimuskoulutuksen erinomaisuutta joustavuuden, kustannustehokkuuden, käytännönläheisyyden ja työllistämisen näkökulmasta. Oppisopimuskoulutusta tulee hyödyntää entistä aktiivisemmin työttömien ja vailla toisen asteen tutkintoa olevien henkilöiden osaamisen kehittämisessä. Oppisopimuksella on luontevaa hankkia osaamista koko tutkintoon ja tutkinnon osiin. Oppisopimuskoulutuksella on merkittävä rooli uudistuvien te-palvelujen tavoitteiden saavuttamisessa sekä linkkinä koulutuksen kautta kestävästi työelämään sijoittumisessa. Haluamme nostaa esille myös yrittäjän oppisopimuskoulutuksen, joka on Suomessa ainutlaatuinen mahdollisuus kehittää yrittäjän osaamista ja yritystoimintaa käytännön toiminnassa.

Ammatillisen koulutuksen kokeilua koskevat säädösehdotukset

Suomen Oppisopimusosaajat ry korostaa, että kokeiluun tulee valita lähtökohdiltaan erilaisia koulutuksen järjestäjiä eri puolilta maata, jotta alueelliset ja erilaisten järjestäjien erityispiirteet voidaan huomioida. Tämä antaa mahdollisuuksia myös pienille toimijoille. Tärkeää on myös huomioida, että niidenkin osalta, jotka eivät pääse mukaan kokeiluun, koulutuksen järjestäjien yhdenvertainen asema säilyy. Neuvottelujen tulee olla läpinäkyviä.

Kannatamme esitystä, että kokeilussa mukana olevien kanssa neuvotellaan ja pyritään sovittamaan valtakunnallisia ja paikallisia tarpeita. Tavoitteiden saavuttamiseksi on tärkeää hyödyntää oppisopimustoimijoiden laajaa työelämäosaamista ja verkostoja. Jotta kokeiluluvan puitteissa toimivat koulutuksen järjestäjät voivat vastata työllisyysalueiden ja yritysten osaamistarpeisiin mahdollisimman kattavasti, on tärkeää, että kokeilussa mukana olevilla koulutuksen järjestäjillä on laajennettu oppisopimuskoulutuksen tehtävä. On hyvä, että kokeilussa mukana olevat voivat järjestää koulutusta myös englannin kielellä, mikä laajentaa myös oppisopimuskoulutuksen hyödyntämisen mahdollisuuksia työpaikoilla.

Rahoituksen uudistusta koskevat säädösehdotukset

Suomen Oppisopimusosajaat ry korostaa, että opiskeluvalmiuksia parantavien opintojen ja erityisen tuen korotuskertoimien poistamisen seurauksena tulee oppimisen ja erityisen tuen toimintaedellytykset turvata koulutuksen järjestäjän myönnettävässä laskennallisessa perusrahoituksessa. Näin koulutuksen järjestäjät voivat varmistaa oppimisen ja erityisen tuen saavutettavuuden ja kohdentamisen myös työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa ja työpaikkaohjaajien ohjausosaamisessa.

Opiskelijat ovat entistä heterogeenisempi joukko. Pidämme tärkeänä, että rahoituksessa huomioidaan yhteiskuntavastuu. Jotta yhteiskunnallinen velvoite huolehtia heikommilla valmiuksillakin olevien osaamisen kehittämistä toteutuu, tulee se rahoituksellisesti turvata.

Esityksen mukaan 95% ammatti- ja erikoisammattitutkinnoista on asemoitu kustannusryhmään 1, jossa esitetty painokerroin on 0,41. Samalla esitetään, että koko tutkinnon suorittamisen kerroin on 0 niiden opiskelijoiden kohdalla, joilla on jo suoritettuna ammatillinen tutkinto tai korkeamman asteen tutkinto. Esitys heikentää ammatti- ja erikoisammattitutkintojen järjestämismahdollisuuksia. Esitämme, että ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin esitettyjä painokertoimia tarkistetaan uudelleen. Kokonaisuutena ammatti- ja erikoisammattitutkintojen järjestämismahdollisuuksien turvaaminen on merkittävä näkökulma jatkuvan oppimisen, työelämässä pysymisen ja yritysten kilpailukyvyn vahvistamisessa. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnoilla on perusteltu paikkansa yritysten liiketoiminnan laadun todentamisessa: tietyillä aloilla ammattitutkintojen suorittaneiden määrä voi olla kilpailutuksen laatuksiteeri tai jopa tilaajan vaatimus työn suorittajalle. On tärkeää turvata myös pienyrityksien mahdollisuudet opiskella. Yrittäjän oppisopimus on erinomainen keino hankkia konkreettista, liiketoiminnan kehittämistä tukevaa osaamista. Tulevaisuutta silmällä pitäen yrittäjien ajantasaisesta osaamisesta ja sen kehittämistä on tärkeää huolehtia.

Oppimisen tukea ja erityistä tukea koskevat säädösehdotukset

Ammatillisen koulutuksen opiskelijat ovat taustoiltaan ja toimintaedellytyksiltään hyvin heterogeeninen joukko. Oppisopimuskoulutukseen tulevien opiskelijoiden oppimisen tuen tarpeet ovat hyvin moninaisia. Oppivelvollisuuden laajentumisen myötä tukea tarvitsevien opiskelijoiden määrä on lisääntynyt ja tukea tarvitaan entistä enemmän myös työpaikalla tapahtuvaan oppimiseen.

Suomen Oppisopimusosaajat ry kannattaa esitystä oppimisen tuesta yhtenäisenä kokonaisuutena. Oppimisen tuki, erityisopetus, opinto-ohjaus ja hyvinvointia tukevat toimet muodostavat kattavan kokonaisuuden. Kannatamme lakiehdotuksen 63 §:n perusteluita: oppimisen tukea tulee olla saatavissa riittävästi ja oikea-aikaisesti. Tuen tulee edistää opiskelijoiden osaamista, hyvinvointia, osaamisen osoittamista näytöissä, valmistumista, työllistymistä ja jatko-opintoihin siirtymistä. Perusteluissa on hyvää myös se, että oppimisen tukea voidaan järjestää joustavasti ja vaihtoehtoisilla menetelmillä myös työpaikalla tapahtuvassa opiskelussa. Opiskelijoiden joukossa on myös täsmätökykyisiä, joiden työllistymisen edistämiseen tarvitaan erityisiä toimia. Oppisopimuskoulutus on erinomainen mahdollisuus edistää täsmätökykyisten työllistymistä, kun työpaikoille lisätään tukitoimia.

Ilmaistemme huolemme esitetystä erityisen tuen korotuskertoimen poistamisesta. Poistaminen tulee vaikuttamaan tuen järjestämiseen ja sille on suunniteltava korvaavaa rahoitusta. Oppivelvollisten lisäksi myös aikuisilla opiskelijoilla (ml. ammatti- ja erikoisammattitutkintojen suorittajat) on erityisen tuen tarpeita, joihin vastaaminen tulisi rahoituksella turvata.

Esityksessä oppimisen tuki korvautuu opiskeluvalmiuksia tukevat opinnot (OPVA). Emme kannata OPVA-opintojen poistamista, sillä esityksessä kuvattu oppimisen tuki ei niitä tarkoitukseltaan korvaa. OPVA-opinnoilla on pystytty vastaamaan hyvin erilaisiin tuen tarpeisiin ja nimensä mukaisesti tukemaan opiskeluvalmiuksia. Sen poistaminen eriarvoistaa opiskelijoita ja vähentää varhaisen tuen ja ohjauksen mahdollistamista. Se vaarantaa opiskelijoiden oikeuksiin saada oppimisedellytystensä mukaista opetusta ja ohjausta. Erityisesti OPVA-opintoja on hyödynnetty eri kieli- ja kulttuuritaustaisten opetuksessa. Nykyinen rahoitus ja lainsäädäntö on mahdollistanut heille pääsyn ammatilliseen koulutukseen huomattavasti matalammalla suomen kielen taidolla, kun suomen kielen opetusta on voitu tarjota ammatillisen opetuksen rinnalla. OPVA-opintojen avulla on pystytty rakentamaan nopeita polkuja oppisopimuskoulutukseen ja näin edistetty eri kieli- ja kulttuuritaustaisten työllistymistä. Opiskeluvalmiuksia tukevat opinnot ovat erittäin tärkeitä, etenkin kun tiedetään, että kansainvälistäustaisten opiskelijoiden määrä tulee entisestään lisääntymään.

Ehdotetussa lakitekstissä erityinen tuki kuvataan erityisopettajan antamana tukena. Suomen Oppisopimusosaajat katsoo, että erityinen tuki tulisi nähdä laajempänä. Lakiehdotuksen kuvaus siitä, milloin oikeus erityiseen tukeen syntyy, on myös kirjattu liian yleisellä tasolla. Opiskelijan tuen tarpeet tulee pitää keskiössä, ei erityisopettajien tehtävät. Jos tuen antaminen rajataan johonkin ammattikuntaan, se saattaa kaventaa ja heikentää opiskelijoiden mahdollisuuksia saada erityistä tukea.

Tilaukoulutusta koskevat säädösehdotukset

Kannatamme lain ammatillisesta koulutuksesta 33 §:n muuttamista esitetyn mukaisesti. Siinä on selkeästi kuvattu tilaukoulutukseen liittyvät edellytykset ja tilaukoulutukseen osallistuvan oikeudet.

Muut ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia koskevat säädösehdotukset

-

Asetusluonnokset

-

Muut kommentit

-

Leinonen Anna
Suomen Oppisopimusosaajat ry